

Súd: Najvyšší správny súd Slovenskej republiky
Spisová značka: 7Ssk/157/2022
Identifikačné číslo spisu: 4021200412
Dátum vydania rozhodnutia: 31. mája 2023
Meno a priezvisko: JUDr. Zdenka Reisenauerová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2023:4021200412.1

ROZSUDOK

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Zdenky Reisenauerovej /sudca spravodajca/ a členov senátu JUDr. Jany Martinčekovej a Mgr. Michala Novotného, v právnej veci žalobcu: Y. W., K. Č. I. XX, M. Z., právne zastúpený: Advokátska kancelária Gabriel Orlik, s.r.o., so sídlom Žitavanská 20, Topoľčianky, IČO: 36 858 722, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, Ul. 29. augusta 8, Bratislava, o preskúmanie rozhodnutia žalovanej č. XXX XXX XXXX X zo dňa 27. 05. 2021, o kasačnej sťažnosti žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Nitre, č. k. 23Sa/56/2021-56 zo dňa 25. apríla 2022, takto

rozhodol:

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť z a m i e t a.

Účastníkom právo na náhradu trov kasačného konania n e p r i z n á v a.

O d ô v o d n e n i e

I.

Konanie pred krajským súdom

1. Krajský súd v Nitre napadnutým rozsudkom č. k. 23Sa/56/2021-56 zo dňa 25. apríla 2022, podľa § 190 zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok (ďalej len „SSP“) zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal preskúmania zákonnosti rozhodnutia generálneho riaditeľa žalovanej č. XXX XXX XXXX X zo dňa 27.05.2021, ktorým podľa § 218 ods. 2 zák. č.461/2003 Z. z. o sociálnom poistení (ďalej len „zák. č. 461/2003 Z. z.“) odvolanie žalobcu proti rozhodnutiu Sociálnej poisťovne ústredie č. XXX XXX XXXX X zo dňa 09.03.2021 zamietol v celom rozsahu a rozhodnutie potvrdil ako vecne správne. Prvostupňovým rozhodnutím č. XXX XXX XXXX X zo dňa 09.03.2021 bolo podľa ust. § 293ds zák. č. 461/2003 Z. z. v znení zák. č. 184/2017 Z. z. rozhodnuté o tom, že žalobcovi od 1. januára 2018 naďalej patrí starobný dôchodok v sume určenej podľa predpisov účinných do 31.decembra 2003. O náhrade trov konania rozhodol krajský súd poukazom na ust. § 168 SSP tak, že žalovanej náhradu trov konania nepriznal, pretože jej žiadne nevznikli.

2. Krajský súd mal z predloženého administratívneho spisu preukázané, že žalobcovi bol rozhodnutím zo dňa 23. 04. 1996 priznaný starobný dôchodok podľa § 21 zákona č. 100/1988 Zb. od 01. 04. 1996 v

sume 4.180,-Sk mesačne. Starobný dôchodok bol vymeraný z III. pracovnej kategórie a vypočítaný z priemerného mesačného zárobku za roky 1993, 1994, 1995, 1988 a 1989, ktorý po úprave pre výpočet dôchodku je 4.067,-Sk. Celková započítaná doba zamestnania je 42 rokov. Následne po dodatočnom započítaní doby zamestnania v II. pracovnej kategórie bol rozhodnutím zo dňa 30. 11. 1997 priznaný starobný dôchodok v sume 5.680,-Sk, ktorý bol vymeraný z II. pracovnej kategórie a vypočítaný z priemerného mesačného zárobku za roky 1993, 1994, 1995, 1988, 1989, ktorý po úprave je 4.067,-Sk. Celková doba zamestnania je 42 rokov, v II. pracovnej kategórii 30 rokov a v III. pracovnej kategórii 12 rokov. V súlade s § 293ds ods. 1 písm. i/ zákona č. 461/2003 Z.z. v znení zákona č. 184/2017 Z.z., ak suma starobného dôchodku bola určená podľa predpisov účinných do 31. 12. 2003 a starobný dôchodok sa vypláca aj po 31. 12. 2017, suma starobného dôchodku sa novo určí podľa predpisov účinných do 31. 12. 2003 z priemerného mesačného zárobku určeného podľa ods. 2 až 6, vrátane zvýšenia starobného dôchodku za obdobie dôchodkového poistenia po vzniku nároku na starobný dôchodok získané po 31. 12. 2003, ak starobný dôchodok bol priznaný v r. 1996 z priemerného mesačného zárobku podľa predpisu účinného do 31. 12. 2003 v sume najmenej 3.667,-Sk. Suma starobného dôchodku priznaného od 01. 04. 1996 bola určená z priemerného mesačného zárobku 4.067,-Sk, preto sa znova určila z priemerného mesačného zárobku podľa § 293ds ods. 2 až 6 zákona č. 461/2003 Z.z. Suma starobného dôchodku sa znovu určila spôsobom uvedeným v § 293ds ods. 1 písm. f/ zákona č. 461/2003 Z. z., pretože suma upraveného priemerného mesačného zárobku žalobcu použitá pre určenie sumy starobného dôchodku v r. 1996 bola vyššia ako stanovená hodnota najmenej 3.667,-Sk. Z toho vyplýva, že nové určenie sumy starobného dôchodku podľa § 293ds zákona č. 461/2003 Z. z. v znení zákona 184/2017 Z. z. s účinnosťou od 01. 01. 2018 sa na žalobcu vzťahuje. Podľa § 293ds ods. 4 písm. f/ zákona č. 461/2003 Z. z. v znení zákona č. 184/2017 Z. z., na určenie sumy starobného dôchodku podľa ods. 1, ktorého základnú výmeru podľa predpisu účinného do 31. 12. 2003 tvorí 55 % priemerného mesačného zárobku, sa priemerný mesačný zárobok podľa ods. 2 do sumy 3.900,-Sk započítava v plnej sume a zo sumy nad 3.900,-Sk do 16.309,-Sk sa započítava 31 %, ak sa určuje suma starobného dôchodku podľa ods. 1 písm. i/. Podľa § 293ds ods. 4 písm. i/ zákona č. 461/2003 Z.z. v znení zákona č. 184/2017 Z.z., na určenie sumy starobného dôchodku podľa ods. 1, ktorého základnú výmeru podľa predpisu účinného do 31. 12. 2003 tvorí 55 % priemerného mesačného zárobku, sa priemerný mesačný zárobok podľa ods. 2 do sumy 5.700,-Sk započítava v plnej sume a zo sumy nad 5.700,-Sk do 24.524,-Sk sa započítava 31 %, ak sa určuje suma starobného dôchodku podľa ods. 1 písm. l/ priznaného v r. 1996.

3. Suma starobného dôchodku účastníka konania priznaného v roku 1996 bola určená z upraveného priemerného mesačného zárobku 4 067 Sk, preto sa určí znova z priemerného mesačného zárobku upraveného podľa § 293ds ods. 2 až 6 zákona č. 461/2003 Z.z. v znení zákona č. 184/2017 Z. z. Suma neupraveného priemerného mesačného zárobku účastníka konania, vypočítaná zo skutočne dosahovaných hrubých zárobkov je 10 136 Sk. Priemerný mesačný zárobok sa podľa § 293ds ods. 4 písm. f) zákona č. 461/2003 Z. z. v znení zákona č. 184/2017 Z. z. novo určí tak, že suma 3.900 Sk sa započíta v plnej sume a zo sumy nad 3 900 Sk do sumy 10.136 Sk sa započíta 31 %. Upravený priemerný mesačný zárobok po zaokrúhlení na celé slovenské koruny nahor je potom: 5.834 Sk - $[(10.136 \text{ Sk} - 3.900 \text{ Sk}) \times 31\%] + 3.900 \text{ Sk}$. Starobný dôchodok účastníka konania ku dňu vzniku nároku je celkom 80,00 % priemerného mesačného zárobku 5.834 Sk upraveného podľa § 293ds zákona č. 461/2003 Z. z. v znení zákona č. 184/2017 Z. z., to znamená 4.668 Sk mesačne. Po pripočítaní príslušných zvýšení suma starobného dôchodku k 31. decembru 2017 podľa § 293ds zákona č. 461/2003 Z. z. v znení zákona č. 184/2017 Z. z. je novo určená suma dôchodku 491,50 EUR mesačne a pretože je nižšia ako suma starobného dôchodku 511,80 EUR mesačne určená podľa zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov, účastníkovi konania patrí starobný dôchodok v sume určenej podľa tohto zákona, t. j. podľa právnych predpisov platných do 31. decembra 2003, nakoľko je to pre účastníka konania priaznivejšie.

4. Krajský súd zákonnosť preskúmaného rozhodnutia žalovaného správneho orgánu preskúmal v intenciách zákona č. 461/2003 Z. z. citujúc právnu úpravu ustanovenú v § 293ds ods. 4 písm. f), § 293ds ods. 4 písm. i), ako i zák. č. 100/1988 Zb., citujúc právnu úpravu ustanovenú v § 22 ods. 4, postupom v zmysle právnej úpravy ustanovenej v tretej hlave tretej časti Správneho súdneho poriadku, upravujúcej správnu žalobu v sociálnych veciach, za primeraného použitia ustanovení o všeobecnej správnej žalobe podľa prvej hlavy tretej časti SSP a dospel k záveru o nedôvodnosti podanej žaloby.

5. Krajský súd po vyhodnotení dôvodov žaloby vo vzťahu k napadnutému rozhodnutiu správneho orgánu ako aj k obsahu pripojeného spisu žalovanej konštatoval, že v napadnutom rozhodnutí, ktoré bolo vydané po zrušení rozhodnutia na základe rozsudku Krajského súdu v Nitre v konaní č. 23Sa/52/2020 zo dňa 12. 10. 2020 žalovaný správny orgán sa náležite vysporiadal s námietkami žalobcu a náležite zdôvodnil, prečo postupoval pri novom výpočte sumy starobného dôchodku podľa § 293ds ods. 1 písm. f/ a nie ako si to žiadal žalobca, aby mu bol starobný dôchodok vypočítaný podľa § 293ds ods. 1 písm. i/ zákona č. 461/2003 Z.z. v znení zákona č. 184/2017 Z. z.

6. Námietku žalobcu ohľadne nesprávneho použitia ustanovenia § 293ds ods. i/ zákona č. 461/2003 Z.z. pri novom určení sumy starobného dôchodku považoval krajský súd za právne irelevantnú, pretože podľa § 293ds ods. 1 písm. i/ uvedeného zákona sa suma dôchodku určí nanovo, ak bol dôchodok priznaný v r. 1996 z priemerného mesačného zárobku podľa predpisu účinného do 31. 12. 2003 v sume 3.667,-Sk, čo sa na žalobcu nevzťahuje. Žalobca mal starobný dôchodok priznaný v r. 1996, upravený priemerný mesačný zárobok podľa platných právnych predpisov do 31. 12. 2003 bol najskôr 4.067,-Sk, až novým určením sumy starobného dôchodku od 30. 11. 1997 po doplnení doby výkonu zamestnania v II. pracovnej kategórii sa mu priemerný mesačný zárobok určil sumou 5.834,-Sk. Potom ako krajský súd v odôvodnení svojho rozhodnutia citoval ust. § 293ds ods. 4 písm. f/ a § 293ds ods. 4 písm. i/ zákona č. 461/2003 Z.z nevyhovet námietke žalobcu, že základná výmera jeho dôchodku tvorí 88 %, pretože podľa § 22 ods. 4 zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení, k základnej výmere, t.j. 55 % mesačného priemerného zárobku, čo je prípad žalobcu, keď bol ako občan zamestnaný najmenej 20 rokov v zamestnaní v II. pracovnej kategórii sa pripočíta podľa ods. 2 tohto ustanovenia najviac 25 % priemerného mesačného zárobku, t. j. maximálna možná sadzba starobného dôchodku, t. j. 80 % priemerného mesačného zárobku. Navyše 30 % priemerného mesačného zárobku patrí občanovi, ktorý bol zamestnaný najmenej 10 rokov v zamestnaní I. pracovnej kategórii, čo však nie je prípad žalobcu. Námietky žalobcu vyhodnotil ako nedôvodné. Krajský súd bol toho názoru, že žalovaná postupovala správne v súlade s ustanovením § 293ds, kde sú presne stanovené podmienky spôsobu nového určenia sumy starobného dôchodku a zvýšenia starobných dôchodkov, ktorých suma bola určená podľa zákona č. 100/1988 Zb.

7. Správny súd dospel k záveru, že žalovaná v rozhodnutiach, vydaných v oboch stupňoch, sa s argumentami a námietkami žalobcu náležite vysporiada, ako aj v preskúmaných rozhodnutiach svoj právny záver riadne zdôvodnila. Krajský súd žalobu žalobcu ako nedôvodnú podľa § 190 SSP zamietol.

II.

Kasačná sťažnosť žalobcu

8. Proti uvedenému rozsudku krajského súdu podal žalobca v zákonnej lehote kasačnú sťažnosť. V dôvodoch kasačnej sťažnosti namietal, že krajský súd rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 440 ods. 1 písm. g/ SSP) a súčasne, že nesprávnym procesným postupom znemožnil účastníkovi konania, aby uskutočnil jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 440 ods. 1 písm. f/ SSP). Navrhoval, aby kasačný súd napadnutý rozsudok Krajského súdu v Nitre zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie alebo rozhodnutie žalovanej č. XXX XXX XXXX X zo dňa 27.05.2021 a rozhodnutie I. stupňového správneho orgánu č. XXX XXX XXXX X zo dňa 09.03.2021 zruší a vec vráti na ďalšie konanie.

9. Žalobca úvodom svojej kasačnej sťažnosti namietal porušenie jeho práva na spravodlivý proces tým, že sa krajský súd v odôvodnení svojho rozhodnutia sa vôbec nevysporiadal so žalobnými bodmi - dôvodmi žaloby.

10. Ďalej žalobca poukázal na právne a skutkové nezrovnalosti v rozhodnutí žalovanej ako i krajského súdu týkajúce sa nesprávneho ustanovenia, z ktorého vychádzal žalovaný pri novom prepočítaní starobného dôchodku ako i nesprávne percento, ktorým žalovaný vypočítal starobný dôchodok ku dňu vzniku nároku (ku dňu 01.04.1996). Podľa názoru žalobcu mala žalovaná pri výpočte dôchodku postupovať v súlade s ust. § 293ds ods. 4 písm. i/ zákona o sociálnom poistení, avšak postupovala

podľa § 293ds ods. 4 písm. f/ zákona o sociálnom poistení. V prípade ak by žalovaná postupovala podľa vyššie uvedeného ustanovenia, tak by novo vypočítaná výška dôchodku ku dňu 01.04.1996 predstavovala sumu 7.076,- SK, od ktorej by sa potom vypočítalo príslušné percento. Žalovaná však podľa § 293ds ods. 4 písm. f/ zákona o sociálnom poistení vypočítala výšku dôchodku ku dňu 01.04.1996 v sume 4.668,- Sk mesačne a od tej odvíjala následne valorizácie. Ďalej žalobca poukázal na to, že žalovaná v rozhodnutí vypočítala starobný dôchodok tak, že zo sumy 5.834,- Sk (výpočet podľa § 293ds ods. 4 písm. f/ zákona o sociálnom poistení) určil 80% a teda - 4.668,-SK. Zároveň zdôraznil, že pri súčasnom výpočte novourčeného starobného dôchodku sa pri použití § 293ds ods. 7 zákona o sociálnom poistení na obmedzenia najvyššou výmerou podľa predpisu do 31.12.2003 a na úpravu k starobnému dôchodku podľa predpisov účinných pred 01.01.2018 neprihliada. Teda sa neprihliada ani na obmedzenie 80% pre II. pracovnú kategóriu podľa ust. § 22 ods. 4 zákona č. 100/1988 Zb. Žalobca vyslovil názor, že na základe uvedeného starobný dôchodok sa mal vypočítať vo výške 88% upraveného priemerného mesačného zárobku a nie vo výške 80%.

11. Žalobca ďalej uviedol, že v II. pracovnej kategórii pracoval 42 rokov (nie ako nesprávne uvádza žalovaná, že pracoval 30 rokov v II. pracovnej kategórii a 12 rokov v III. pracovnej kategórii), poukazom na to, že uvedené je zrejme z rozhodnutia NS SR č. 3So/18/2005. Žalobca tvrdil, že 88% priemerného mesačného zárobku vyplýva z toho, že podľa ust. § 22 ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb. patrilo od 21. roku zamestnania v II. pracovnej kategórii zvýšenie o 1,5% - teda pre žalobcu to činilo 22 rokov (celkovo pracoval 42 rokov) $22 \times 1,5 = 33$. Teda k základným 55% (II. pracovná kategória sa pripočíta 33% (za odpracované roky) a teda sa dôchodok mal vypočítať z 88% priemerného mesačného zárobku (nie 80% - lebo na obmedzenie sa neprihliada - § 293ds ods. 7) To, že mal žalobca nárok na toto zvýšené percento z priemerného mesačného zárobku, vyplýva aj z rozsudku NS SR č. 3So/18/2005 zo dňa 04.05.2006, kde najvyšší súd konštatoval, že zvýšený dôchodok patrí žalobcovi od vzniku nároku (od 01.04.1996 - avšak bolo možné ho priznať len tri roky späťne od podania žiadosti). Na základe uvedeného mal žalobca za to, že žalovaná ako i krajský súd pochybili keď mu nepriznali starobný dôchodok vo výške 88% z priemerného mesačného zárobku. Poukázal tiež na to, že krajský súd v bode 11 odôvodnenia rozsudku uviedol, že žalobcovi vznikol nárok na zaradenie do II. pracovnej kategórie až novým určením sumy starobného dôchodku - a to od 30.11.1997, čo však nepovažuje žalobca za pravdivé, pretože nárok na zaradenie do II. pracovnej kategórie vznikol žalobcovi už vznikom nároku na starobný dôchodok a nie až po dodatočnom uznaní žalovanou v roku 1997.

III.

Vyjadrenie žalovanej ku kasačnej sťažnosti

12. Žalovaná sa ku kasačnej sťažnosti žalobcu vyjadrila písomne podaním zo dňa 18.08.2022. Zastávala názor, že krajský súd správne zistil skutkový stav veci na základe, ktorého vec náležite právne posúdil. S rozhodnutím krajského súdu sa plne stotožnila. Dôvody, ktoré žalobca uviedol v kasačnej sťažnosti, žalovaná nepovažovala za opodstatnené. Vzhľadom na uvedené navrhla kasačnému súdu, aby kasačnú sťažnosť žalobcu ako nedôvodnú zmietol a nepriznal mu náhradu trov konania.

IV.

Konanie pred kasačným súdom

13. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky bol formálne zriadený ústavným zákonom č. 422/2020 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. v znení neskorších predpisov dňa 1. januára 2021 a na základe zák. č. 423/2020 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s reformou súdnictva. Podľa ust. § 101e ods. 1,2 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 423/2020 Z. z., najvyšší správny súd začne činnosť 1. augusta 2021. Výkon súdnictva prechádza od 1. augusta 2021 z najvyššieho súdu na najvyšší správny súd vo všetkých veciach, v ktorých je od 1. augusta 2021 daná právomoc najvyššieho správneho súdu.

14. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky ako súd kasačný (§ 11 písm. h/ v spojení s § 438 ods. 2 SSP) preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, kasačnú

sťažnosť prejednal bez nariadenia pojednávania (§ 455 SSP), keď deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne 5 dní vopred na úradnej tabuli a na internetovej stránke Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky www.nssud.sk (§ 452 ods. 1 v spojení s ust. § 137 ods. 4 SSP) a dospel k záveru, že kasačná sťažnosť žalobcu je nedôvodná.

15. Predmetom prieskumného konania na kasačnom súde bol rozsudok Krajského súdu v Nitre, č. k. 23Sa/56/2021-56 zo dňa 25. apríla 2022, ktorým krajský súd zamietol žalobu žalobcu o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia generálneho riaditeľa žalovanej č. 360 331 7510 0 zo dňa 27.05.2021.

16. V procese posudzovania zákonnosti napadnutého rozsudku správneho súdu kasačný súd vychádzal zo skutkových zistení vyplývajúcich zo spisového materiálu krajského súdu, súčasť ktorého tvoril dávkový spis žalovaného správneho orgánu, z ktorých dôvodov ich neopakuje a súčasne na ne poukazuje

17. Predmetom preskúmacieho súdneho konania v danej veci bolo rozhodnutie generálneho riaditeľa žalovanej č. XXX XXX XXXX X zo dňa 27.05.2021, ktorým podľa § 218 ods. 2 zákona o sociálnom poistení odvolanie žalobcu proti rozhodnutiu Sociálnej poisťovne ústredie č. XXX XXX XXXX X zo dňa 09.03.2021 zamietol v celom rozsahu a rozhodnutie potvrdil ako vecne správne. Prvostupňovým rozhodnutím č. XXX XXX XXXX X zo dňa 09.03.2021 bolo podľa ust. § 293ds zákona č. 461/2003 Z. z. v znení zákona č. 184/2017 Z. z. rozhodnuté tak, že žalobcovi od 1. januára 2018 naďalej patrí starobný dôchodok v sume určenej podľa predpisov účinných do 31. decembra 2003.

18. Kasačný súd predovšetkým upriamuje pozornosť na to, že správne súdnictvo v Slovenskej republike vychádza z materiálneho chápania právneho štátu v zmysle čl. 1 ods. 1 ústavy vyžadujúceho, aby verejná správa bola pod kontrolou súdnej moci. Je založené jednak na kontrole verejnej správy, či táto (ne)prekračuje jej zverené právomoci a jednak poskytuje ochranu subjektívnym právam osôb, do ktorých bolo zasiahnuté alebo zasahované v rozpore so zákonom. Hlavnou úlohou správneho súdnictva je teda ochrana subjektívnych práv a jeho cieľom ochrana práv fyzických a právnických osôb a ich prostredníctvom následne aj ochrana zákonnosti. Správne súdnictvo je neoddeliteľným atribútom právneho štátu zaručujúcim každej osobe, či už ide o fyzickú alebo právnickú osobu ochranu práv pred činnosťou orgánov verejnej správy. Dodržiavanie zákonnosti v oblasti výkonnej moci a dôsledná ochrana jednotlivca je jednou z najdôležitejších črt právneho štátu, ktorého koncepcia práva stojí aj na dodržiavaní práva štátnymi orgánmi. Správny súd v správnom súdnictve poskytuje ochranu právam alebo právom chráneným záujmom fyzickej osoby a právnickej osoby v oblasti verejnej správy a rozhoduje v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom (§ 2 ods. 1 SSP). Konanie pred správnym súdom je jednou zo záruk ochrany základných ľudských práv a slobôd a ochrany práv a oprávnených záujmov účastníkov administratívneho konania (§ 5 ods. 2 SSP). Na rozhodnutie správneho súdu je rozhodujúci stav v čase právoplatnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy alebo v čase vydania opatrenia orgánu verejnej správy (§ 135 ods. 1 SSP). Správnou žalobou sa žalobca môže domáhať ochrany svojich subjektívnych práv proti rozhodnutiu orgánu verejnej správy alebo opatreniu orgánu verejnej správy (§ 177 ods. 1 SSP).

19. Kasačný súd dáva tiež do pozornosti, že správny súd nie je súdom skutkovým. Jeho úlohou pri preskúmaní zákonnosti rozhodnutia a postupu správneho orgánu podľa tretej hlavy tretej časti Správneho súdneho poriadku (§§ 199 a nasl. SSP) je posudzovať, či správny orgán príslušný na konanie si zadovážil dostatok skutkových podkladov pre vydanie rozhodnutia, či zistil vo veci skutočný stav, či konal v súčinnosti s účastníkom konania, či rozhodnutie bolo vydané v súlade so zákonmi a inými právnymi predpismi a či obsahovalo zákonom predpísané náležitosti, teda či rozhodnutie správneho orgánu bolo vydané v súlade s hmotnoprávnymi, ako aj s procesnoprávnymi predpismi. V súdnom prieskume zákonnosti rozhodnutia žalovaného správneho orgánu v sociálnych veciach správny súd nie je viazaný rozsahom dôvodov uvedených v žalobe, ak žalobca je fyzickou osobou, ktorou namieta nezákonnosť rozhodnutia správneho orgánu, tvrdiac, že nezákonným rozhodnutím správneho orgánu a postupom mu predchádzajúcim bol ukrátený na svojich hmotnoprávných alebo procesnoprávných právach. Zákonnosť rozhodnutia správneho orgánu je

podmienená zákonnosťou postupu správneho orgánu predchádzajúceho vydaniu napadnutého rozhodnutia. Správny súd v konaní súdneho prieskumu zákonnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy teda preskúmava, či orgán štátnej správy konal a rozhodol v súlade so zákonom, či v správnom konaní postupoval v súčinnosti s účastníkom konania, či sa vysporiadal s jeho námietkami a či na základe skutkových zistení a na základe logického a rozumného uváženia ustálil správne svoj právny záver.

20. Kasačný súd zistil, že krajský súd v danej veci v procese súdneho prieskumu zákonnosti napadnutého rozhodnutia žalovaného správneho orgánu náležite postupoval v súlade s procesnými pravidlami zákonodarcom nastolenými v prvej a tretej hlave tretej časti Správneho súdneho poriadku, keď súdny prieskum zákonnosti rozhodnutia žalovaného správneho orgánu, napadnutého žalobou, vykonal náležite v zmysle platnej právnej úpravy zákona o sociálnom poistení, na základe ktorej ustálil svoj právny záver, ktorý aj riadne odôvodnil.

21. Po vykonaní súdneho prieskumu napadnutého rozhodnutia generálneho riaditeľa žalovanej v spojení s prvostupňovým správnym rozhodnutím a konaní im predchádzajúcich pri aplikácii zákonnej úpravy uvedených právnych predpisov postupom podľa Správneho súdneho poriadku, kasačný súd dospel k zhodnému záveru ako správny súd. Kasačný súd vyhodnotil rozsah a dôvody kasačnej sťažnosti žalobcu vo vzťahu k napadnutému rozsudku správneho súdu, vychádzajúc zo skutkových zistení vyplývajúcich s administratívneho a súdneho spisu a v zásade nezistil dôvod na to, aby sa odchyľil od logických argumentov a relevantných právnych záverov spolu so správnou citáciou dotknutých právnych noriem obsiahnutých v dôvodoch napadnutého rozhodnutia krajského súdu, ktoré vytvárajú dostatočné východiská pre vyslovenie výroku rozhodnutia. Na zdôraznenie správnosti záverov správneho súdu kasačný súd dodáva.

V.

Právne posúdenie kasačným súdom

22. Podľa čl. 1 ods. 1 veta prvá Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát. Podľa čl. 2 ods. 2 ústavy štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Podľa čl. 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s touto ústavou.

23. Základom interpretácie a aplikácie čl. 1 ods. 1 ústavy je zabezpečenie materiálneho a nie formálneho právneho štátu. Základnou premisou materiálneho právneho štátu sa prezentuje všeobecná záväznosť práva pre všetkých. To znamená, že štátne orgány, orgány územnej samosprávy, právnické osoby s právomocou rozhodovania o právach a povinnostiach, ako aj každý jednotlivec musí konať tak, ako určuje právny poriadok. Z citovanej právnej úpravy ústavy vyplýva, že výklad a uplatňovanie všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s ústavou. Pozitivistický právny prístup k aplikácii zákonov je preto v činnosti štátnych orgánov modifikovaný ústavne konformným výkladom, ktorý v závislosti od ústavou chránených hodnôt pôsobí reštriktívne alebo extenzívne na dikciu zákonných pojmov. Obsah zákonnej právnej normy nemôže byť interpretovaný izolovane, mimo zmyslu a účelu zákona, cieľa právnej regulácie, ktorý zákon sleduje. Požiadavka na ústavne konformnú aplikáciu a výklad zákona je podmienkou zákonnosti rozhodnutia ako individuálneho správneho aktu. Mocenské orgány štátu realizujú svoju rozhodovaciu právomoc sú pri výkone svojej moci povinné postupovať v zmysle čl. 2 ods. 2 ústavy, s prihliadnutím na to, že súčasne sú viazané aj právnou úpravou obsiahnutou v medzinárodných zmluvách, ktorými je Slovenská republika viazaná (čl. 7 Ústavy SR) a po vstupe Slovenskej republiky do Európskeho spoločenstva, Európskej únie postupovať tiež v súlade s právne záväznými predpismi Európskeho spoločenstva, Európskej únie.

24. V danej súvislosti kasačný súd dáva tiež do pozornosti rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 341/07, v ktorom ústavný súd uvádza: „Ústavný súd SR už v rámci svojej rozhodovacej činnosti konštatoval, že nevyhnutnou súčasťou rozhodovacej činnosti súdov zahŕňajúcej aplikáciu abstraktných právnych noriem na konkrétne okolnosti individuálnych prípadov je zisťovanie obsahu a zmyslu právnej normy uplatňovaním jednotlivých metód právneho výkladu. Ide vždy o metodologický postup, v rámci ktorého nemá žiadna z výkladových metód absolútnu prednosť, pričom

jednotlivé uplatnené metódy by sa mali navzájom dopĺňať a viesť k zrozumiteľnému a racionálne zdôvodnenému vysvetleniu textu právneho predpisu. Pri výklade a aplikácii ustanovení právnych predpisov je nepochybne treba vychádzať najprv z ich doslovného znenia. Súd však nie je doslovným znením zákonného ustanovenia viazaný absolútne. Môže, ba dokonca sa musí od neho (od doslovného znenia právneho textu) odchyliť v prípade, keď to zo závažných dôvodov vyžaduje účel zákona, systematická súvislosť alebo požiadavka ústavne súladného výkladu zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov (čl. 152 ods. 4 ústavy). Samozrejme, že sa v takýchto prípadoch musí zároveň vyvarovať svojvôle (arbitrárnosti) a svoju interpretáciu právnej normy musí založiť na racionálnej argumentácii. V prípadoch nejasnosti alebo nezrozumiteľnosti znenia ustanovenia právneho predpisu (umožňujúceho napr. viac verzií interpretácie) alebo v prípade rozporu tohto znenia so zmyslom a účelom príslušného ustanovenia, o ktorého jednoznačnosti niet pochybnosti, možno uprednostniť výklad e ratione legis pred doslovným gramatickým (jazykovým) výkladom. Viazanosť štátnych orgánov zákonom v zmysle čl. 2 ods. 2 ústavy totiž neznamená výlučnú a bezpodmienečnú nevyhnutnosť doslovného gramatického výkladu aplikovaných zákonných ustanovení. Ustanovenie čl. 2 ods. 2 ústavy nepredstavuje iba viazanosť štátnych orgánov textom, ale aj zmyslom a účelom zákona“.

25. Podľa § 293ds ods. 1 písm. i) zákona č. 461/2003 Z. z. v znení zákona č. 184/2017 Z. z., ak suma starobného dôchodku bola určená podľa predpisov účinných do 31. decembra 2003 a starobný dôchodok sa vypláca po 31. decembri 2017, suma starobného dôchodku sa novo určí podľa predpisov účinných do 31. decembra 2003 z priemerného mesačného zárobku určeného podľa odsekov 2 až 6 vrátane zvýšenia starobného dôchodku za obdobie dôchodkového poistenia po vzniku nároku na starobný dôchodok získané po 31. decembri 2003, ak starobný dôchodok bol priznaný v roku 1996 z priemerného mesačného zárobku podľa predpisu účinného do 31. decembra 2003 v sume najmenej 3 667 Sk.

26. Podľa ust. § 293ds ods. 4 písm. f) citovaného zákona, na určenie sumy starobného dôchodku podľa odseku 1, ktorého základnú výmeru podľa predpisu účinného do 31. decembra 2003 tvorí 55% priemerného mesačného zárobku, sa priemerný mesačný zárobok podľa odseku 2 do sumy 3 900 Sk započítava v plnej sume a zo sumy nad 3 900 Sk do sumy 16 309 Sk sa započítava 31%, ak sa určuje suma starobného dôchodku podľa odseku 1 písm. i).

27. Podľa ust. § 293ds ods. 7 citovaného zákona, pri určení sumy starobného dôchodku podľa odsekov 1 až 6 sa na obmedzenia najvyššou výmerou podľa predpisu účinného do 31. decembra 2003 a na úpravu prislúchajúcu k starobnému dôchodku podľa predpisov účinných pred 1. januárom 2018 neprihliada.

28. Z obsahu dávkového spisu žalovanej bolo zrejmé, že rozhodnutím žalovanej zo dňa 23.04.1996 bol žalobcovi od 01.04.1996 pôvodne priznaný starobný dôchodok z III. pracovnej kategórie z priemerného mesačného zárobku (ďalej len „PMZ“) upraveného pre výpočet sumy dôchodku zo sumy 10.136 Sk na 4.067 Sk a zo základnej výmery 50 % PMZ a celkovej výmery 67 % PMZ. Celá doba zamestnania v rokoch 1953 až 1996 bola žalobcovi hodnotená v III. pracovnej kategórii. Takto určená výška dôchodku bola od 01.04.1996 upravená a zvýšená podľa zákona č. 135/1995 Z. z., o úprave dôchodkov priznaných v roku 1996 a o zmene niektorých predpisov v oblasti sociálneho zabezpečenia. Na základe rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3So/18/2005 zo dňa 04.05.2006 rozhodnutím žalovanej zo dňa 30.11.2006 po započítaní doby zamestnania v rokoch 1957 až 1959, 1977 až 1988 a 1989 až 1992 v rozsahu 11.200 dní, t. j. 30 rokov a 250 dní v II. pracovnej kategórii bol žalobcovi starobný dôchodok s použitím § 95 ods. 1 a 2 zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov od 30.11.1997 zvýšený z dôvodu jeho vymierania z II. pracovnej kategórie, pričom bol vymieraný zo základnej výmery 55 % PMZ a celkovej výmery 80 % PMZ, pričom PMZ 10.136 Sk bol pre výpočet sumy dôchodky upravený na 4.067 Sk.

29. Žalovaná pri novom určení sumy starobného dôchodku žalobcu postupovala v súlade s ust. § 293ds ods. 1 písm. f) zákona č. 461/2003 Z. z. v znení zákona č. 184/2017 Z.z. a keďže suma upraveného priemerného mesačného zárobku použitá pre určenie sumy dôchodku v roku 1996 (t.j. 4

067,-SK) už po zohľadnení obdobia získaného v II. pracovnej kategórii, bola vyššia ako zákonom stanovená hodnota 3 667 Sk, bolo potrebné nanovo určiť sumu starobného dôchodku a to postupom podľa ust. § 293ds ods. 4 písm. f) zákona č. 461/2003 Z. z. v znení zákona č. 184/2017 Z. z., ktorý nadväzuje na ust. § 293ds ods. 1 písm. i) citovaného zákona, keďže žalobcovi bol priznaný dôchodok od 01.04.1996.

30. Podľa ust. § 22 ods. 4 zák. č. 100/1988 Zb., k základnej výmere sa podľa odseku 2 pripočíta najviac 25% priemerného mesačného zárobku, a ak ide o občana, ktorý bol zamestnaný najmenej 10 rokov v zamestnaní I. pracovnej kategórie, najviac 30% priemerného mesačného zárobku. Tieto obmedzenia neplatia, ak ide o občana uvedeného v odseku 1 písm. a) alebo o zvýšenie za dobu zamestnania uvedeného v § 14 ods. 2 písm. a).

31. Kasačný súd vychádzajúc zo skutkových zistení danej veci a relevantnej právnej úpravy zhodne ako správny súd dospel k záveru, že žalovaná vychádzala správne zo sadzby 80% priemerného mesačného zárobku, čo je v zmysle ust. § 22 ods. 4 zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení maximálna možná sadzba starobného dôchodku. Nemožno súhlasiť s názorom žalobcu, že v zmysle ust. § 293ds ods. 7 zákona č. 461/2003 v znení zákona č. 184/2017 Z. z. sa na obmedzenie neprihliada. Z citovaného ustanovenia síce vyplýva, že pri určení sumy starobného dôchodku podľa odsekov 1 až 6 sa na obmedzenia najvyššou výmerou podľa predpisu účinného do 31. decembra 2003 a na úpravu prislúchajúcu k starobnému dôchodku podľa predpisov účinných pred 1. januárom 2018 neprihliada. Uvedené sa však viaže k ust. § 24 zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení o stanovení najvyššej výmery starobného dôchodku, ktorá v prípade žalobcu bola stanovená na sumu 7 309,-Sk (ust. § 24 ods. 1 písm. c) zákona č. 100/1988 Zb.) a nie k základnej výmere starobného dôchodku (v žalobcovom prípade 55% podľa § 22 ods. 1 písm. b) zákona č. 100/1988 Zb.) Žalobca nebol zákonom stanovenou najvyššou výmerou obmedzený, keďže výška jeho dôchodku, ktorá mu bola priznaná, bola nižšia ako zákonom stanovená najvyššia výmera starobného dôchodku. Na základe uvedeného možno uzavrieť, že krajský súd vec správne právne posúdil a vo veci vecne a právne správne rozhodol, keď žalobu ako nedôvodnú zamietol.

32. Kasačný súd vyhodnotil ako nedôvodnú námietku, ktorou žalobca v kasačnej sťažnosti namietal, že v II. pracovnej kategórii pracoval 42 rokov, poukazom na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3So/18/2005. K uvedenej námietke kasačný súd konštatuje. Tvrdenie žalobcu nemá oporu v dávkovom spise žalovanej a nevyplýva ani zo zmieňovaného rozhodnutia najvyššieho súdu. Z dávkového spisu žalovanej bolo zrejmé, že žalobcovi bola započítaná doba zamestnania v II. pracovnej kategórii 30 rokov a v III. pracovnej kategórii 12 rokov t.j. celková doba zamestnania 42 rokov. Doba zamestnania v II. pracovnej kategórii bola žalobcovi dodatočne započítaná a bol mu priznaný starobný dôchodok rozhodnutím zo dňa 30.11.1997 od 30.11.1997 v sume 5 680,-Sk mesačne. Na základe rozhodnutia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3So/18/2005 sa mala stanoviť iba výška starobného dôchodku od vzniku nároku t.j. mala sa zohľadniť aj doba zamestnania získaná nielen v III. pracovnej kategórii, ale aj v II. pracovnej kategórii.

33. Kasačný súd sa nestotožnil ani s tvrdením žalobcu, že krajský súd v bode 11 odôvodnenia napadnutého rozhodnutia uviedol, že žalobcovi vznikol nárok na zaradenie do II. pracovnej kategórie až novým určením sumy starobného dôchodku a to od 30.11.1997. Krajský súd v prvom odseku bodu 11 rozhodnutia uviedol, že „žalobca mal starobný dôchodok priznaný v roku 1996, upravený priemerný mesačný zárobok podľa platných právnych predpisov do 31.12.2003 bol najskôr 4.067,-SK, až novým určením sumy starobného dôchodku od 30.11.1997 po doplnení doby výkonu zamestnania v II. pracovnej kategórii sa mu priemerný mesačný zárobok určil sumou 5.834,-Sk.“ Z uvedeného je tak zrejmé, že krajský súd poukázal na to, že po zohľadnení doby výkonu zamestnania v II. pracovnej kategórii bol žalobcovi rozhodnutím od 30.11.1997 zvýšený starobný dôchodok.

34. Kasačný súd taktiež nepovažoval za dôvodnú námietku žalobcu, ktorou namietal, že krajský súd v odôvodnení svojho rozhodnutia sa nevysporiadal s jeho žalobnými dôvodmi. Vychádzajúc z obsahu odôvodnenia napadnutého rozhodnutia krajského súdu je zrejmé, že správny súd sa žalobnými dôvodmi náležite zaoberal a dal odpoveď na zásadnú otázku, žalobcom v žalobe nastolenú, a to, z

akých dôvodov nebolo možné pri novom určení sumy starobného dôchodku postupovať podľa ust. § 293ds ods. 4 písm. i/ zákona č. 461/2003 Z.z. v znení zákona č. 184/2017 Z. z., ako sa domáhal žalobca (bod 11 odôvodnenia). Taktiež správny súd riadne odôvodnil, z akých dôvodov nebolo možné v prípade žalobcu pri novom určení starobného dôchodku vychádzať zo sadzby 88% priemerného mesačného zárobku, ako tvrdil žalobca, ale zo sadzby 80%. V neposlednom rade správny súd dal odpoveď na námietku žalobcu vo vzťahu k nepreskúmateľnosti rozhodnutia žalovanej, ktorú vyhodnotil ako nedôvodnú.

35. Vychádzajúc zo skutkových zistení a právnych záverov uvedených vyššie najvyšší správny súd námietky, vznesené žalobcom v kasačnej sťažnosti, ktorými namietal, že krajský súd porušil pri rozhodovaní zákon tým, že rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 440 ods. 1 písm. g/ SSP) a nesprávnym procesným postupom znemožnil účastníkovi konania, aby uskutočnil jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 440 ods. 1 písm. f/ SSP), vyhodnotil ako nedôvodné, ktoré nemohli spochybniť vecnú a právnu správnosť napadnutého rozhodnutia krajského súdu. Z uvedených dôvodov najvyšší správny súd kasačnú sťažnosť žalobcu podľa § 461 SSP ako nedôvodnú zamietol.

36. O náhrade trov kasačného konania rozhodol kasačný súd tak, že žalobcovi (sťažovateľovi), ktorý v tomto konaní nemal úspech, ich náhradu nepriznal (§ 467 ods. 1 SSP v spojení s § 167 ods. 1 SSP) a žalovanej ich nepriznal, lebo to nemožno spravodlivo požadovať (§ 467 ods. 1 SSP v spojení s § 168 SSP).

37. Toto rozhodnutie prijal kasačný súd v senáte pomerom hlasov 3:0 (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 01. mája 2011).

P o u č e n i e :

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.